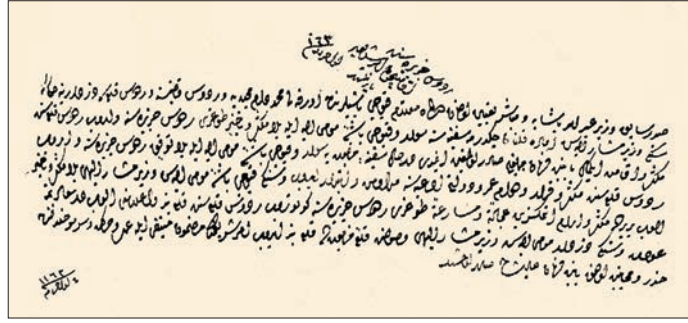

sadrazamlık sarayında yapılan, başta şeyhülislâm olmak üzere Divân-ı Hümâyün hâcegânının, kazaskerlerin, İstanbul kadısının, bazı devlet ricâli ile ulemânın, yeniçeri ağası ve yüksek rütbeli ocak ağalarının katıldığı meşveret toplantısında serhadlarda görevli paşa ve zâbitlerin yapılan barışa bağlı kalmaları hususunda uyarılmaları, daha sonra izlenecek siyasetin Bağdat Valisi Ahmed Paşa'dan gelecek kâğıtlara göre belirlenmesi kararlaştırıldı. Bu arada İran'dan gelen zor durumdaki göçmenlere (reâyâ ve aceze) gerekli yardımların yapılması ve uygun yerlere iskânları da alınan kararlar arasındaydı (a.g.e., vr. 135^b-137^a). Ertesi yıl İran elçisini kabul eden Abdullah Paşa, İran i'timâdüddesinin gönderdiği mektubu aldı ve ona cevap yazarak elçiye teslim etti. Yine onun sadrazamlığı sırasında çok sert kışların yaşandığı İstanbul'da küçük çaplı esnaf ayaklanmaları çıktı, fakat büyümeden bastırıldı (Şem'dânîzâde, I, 146, 152). Ancak az sonra 24 Muharrem 1163 (3 Ocak 1750) tarihinde saraya çağrılıp sadâret mührü kendisinden alındı ve Devâtâr Mehmed Emin Paşa'ya verildi. Dilâverzâde ile Vak'anüvis Vâsîf azil tarihini 2 Safer 1163 (11 Ocak 1750) olarak kaydeder (Târih, s. 157). Otuz ay kadar sadrazamlık yapan Abdullah Paşa'nın azil sebebi sınır boylarındaki eyalet ve sancakların meseleleriyle yeterince

Seyyid Abdullah Paşa'nın Rodos Kalesi'nde ikametiyile ilgili hüküm (BA, MD, nr. 154, s. 223, hk. 702)

ilgilenmemesi gösterilir (İzzî, vr. 215^{a-b}). Dilâverzâde ise bunu görevinin fazla uzun sürmesine bağlar. Birkaç gün bostancıbaşı mahbesinde tutulan Abdullah Paşa 2 Safer 1163'te (11 Ocak 1750) Rodos'a önce kalebind olarak, ardından mecburi ikamet üzere gönderildi (BA, MD, nr. 154, s. 223).

Abdullah Paşa aynı yıl içinde Karaman valiliğine tayin edildiyse de daha görev yerine ulaşmadan Mısır valiliğine gönderildi. 13 Şubat 1753 tarihinde Halep, 24 Ağustos 1755'te Râğıb Paşa ile becayiş yapılarak Rakka valisi oldu. 1757 Ekiminde Diyarbekir, ertesi yıl tekrar Halep valisi tayin edildi. 1174 Şâbanında (Mart 1761) hastalanarak burada vefat etti ve Ebûbekir Tekkesi hazîresinde defnedildi. Vefatına "vakt-i hasret" ibaresiyle tarih düşürülmüştür. Eğriboyun veya Boynueğri lakabıyla da anılan Abdullah Paşa'nın İstanbul'da Tavşantaşı'nda bir mektebi, Eyüp'te Debağlar Hamamı civarında sahilhânesinin kapısında bir çeşmesi vardır. Haremeyn için surre vakfettiği de nakledilir (BA, MD, nr. 159, s. 320). Çağdaşları tarafından cömert, yumuşak huylu, hüsn-i hat sahibi, maarifi seven ve destekleyen, derviş yaratılışlı biri olarak nitelenirken Şem'dânîzâde kendisini sadrazamlıktan önce başarılı, fakat sadrazam olduktan sonra öfkeli ve sert biri diye tavsif eder ve öfkeleniği bir beygiri değiirmene koşmasını örnek gösterir (Mürî't-tevârih, I, 133).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, nr. 154, s. 123, 243, 266, 324, 325; nr. 155, s. 400; nr. 157, s. 236; nr. 160, s. 239; İzzî, Târih, İstanbul 1199, vr. 131^b-133^a, 135^b-137^a, 161^a-162^a, 214^{a-b}, 215^{a-b}; Dilâverzâde Ömer, Zeyl-i Hadikatü'l-vüzerâ (Hadikatü'l-vüzerâ içinde), İstanbul 1271 → Freiburg 1969, s. 74-76; Subhî Tarihi: Sâmî ve Şâkir Tarihleri ile Birlikte (haz. Mesut Aydınar), İstanbul 2007, s. 131, 447; Şem'dânîzâde, Mürî't-tevârih (Aktepe), I, 109, 117, 133, 143, 146, 152; Ayvansarâyî, Vefeyât-ı Selâtin, s. 72; Murâdî, Silkü'd-dürer, III, 83-84; Vâsîf, Târih, Bulak 1243, s. 156-157; Sicill-i Osmânî, III, 382-383; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, IV/2, s. 367-369, 370, 371; Danişmend, Kronoloji², IV, 33; V, 59.

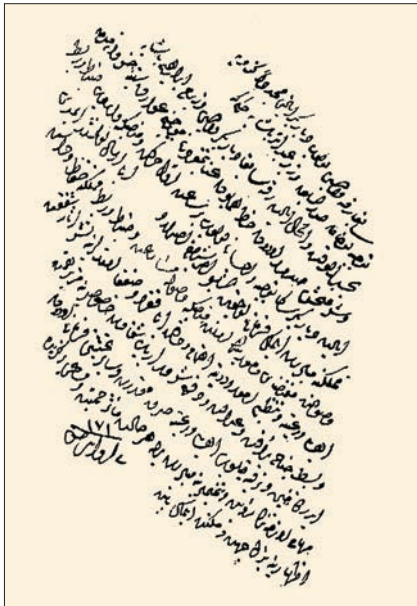
ABDULLAH QUILLIAM
(1856-1932)

Britanya adaları şeyhülislâm unvanı verilen İngiliz müslüman.

İngiltere'nin Liverpool şehrinde doğdu. İhtida etmeden önceki adı William Henry Quilliam'dır. Çocukluğu Isle of Man'de geçti. Liverpool Institute'de öğrenim gördü ve metodist bir hristiyan olarak yetişti. Gençliğinde alkolizm karşıtı cemiyetlerin faaliyetlerine katıldı. Jeoloji, antropoloji ve zooloji alanlarında çalışmaları oldu. Hukuk eğitimi alarak avukatlık yaptı. Çeşitli sebeplerle Kuzey Afrika'ya yaptığı seyahatlerde İslâm dinini tanıma fırsatı bulan Quilliam titiz araştırmalar sonucunda 1887'de müslüman olarak Abdullah adını aldı. Aynı yıl Liverpool İslâm Cemiyeti'ni kurarak tebliğ faaliyetlerine başladı. Evini cami haline getirdi. Brougham Terrace'a taşındıktan sonra satın aldığı komşu binalarla birlikte burasını cami, kütüphane, müze, yatılı ve gündüzlü okullardan oluşan küçük bir külliye çevirdi. Ayrıca gayri müslim çocukları için Medina House adıyla bir yetimhane kurdu. Bu külliye mühtedi Haschem Wilde, Nasrullah Warren, Joseph H. McGovern gibi isimler tarafından çizim ve teknik ressamlık, kimya, elektrik, fotoğraf ve fotometri, resim, stenografi alanlarında dersler veriliyordu; Arapça, Fransızca, Farsça ve Urduca öğretiliyor, sanatsal ve bilimsel etkinlikler gerçekleştiriliyordu. Ayrıca bu merkeze gayri müslimler pazar vaazlarına davet ediliyor, cuma namazları da burada kılınıyor, bizzat Quilliam yönetiminde nikâh ve cenaze merasimleri yapılıyordu.

Abdullah Quilliam, kendisini tebrik eden Sultan II. Abdülhamid'den aldığı davet üzerine oğlu Robert Ahmed ile birlikte 1891'de İstanbul'a ilk ziyaretini yaptı. Yıldız Sarayı'nda üst düzeyde ağırlandı ve Mecidî nişanı ile taltif edildi. Bu arada

Seyyid Abdullah Paşa'nın Diyarbekir valiliğine tayiniyle ilgili hüküm (BA, MD, nr. 159, s. 320, hk. 891)

Abdullah
Quilliam

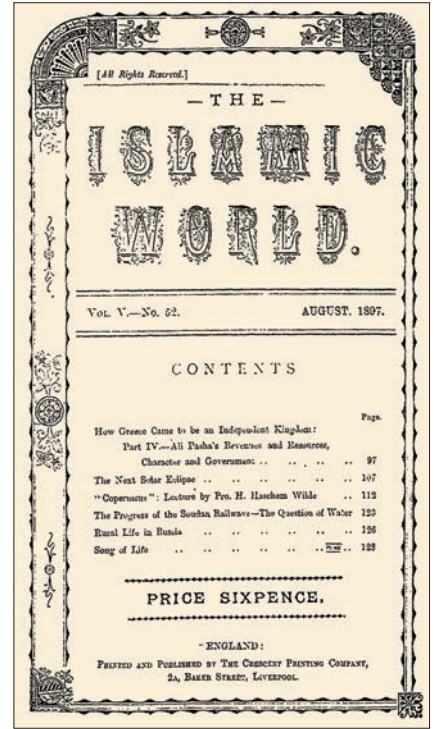
haftalık ve aylık olarak yayımlamaya başladığı sekiz sayfalık *The Crescent* ve otuz iki sayfalık *The Islamic World* gazetelerini (1893) Avustralya, Yeni Zelanda ve Yeni Güney Galler (Avustralya) gibi ülkelerle gönderip düşüncelerini yaymaya çalıştı. 1894'te II. Abdülhamid tarafından kendisine "Britanya adaları şeyhülislâmı" unvanı verildi ve Lagos'taki bir cami açılışında sultanı temsil etme üzere görevlendirildi. II. Abdülhamid, Quilliam'a pek çok defa aynı ve nakdî yardımlarda bulundu. Sultanın yolladığı hediyeler arasında beyaz bir Stalyon at, gümüş bir şeyhülislâmlık mührü ve Hereke halıları da vardır. Manx kuruluşları, spiritüalistler ve farmasonlar gibi pek çok cemiyetle münasebet kuran Quilliam, İngiltere'nin çeşitli bölgelerinde İslâm medeniyeti tarihi, hukuk, jeoloji ve Manx tarihi konularında çok sayıda konferans verdi; başta Osmanlılar olmak üzere İran Şahlığı, Mısır Hidivliği, Afgan Emirliği ve Siyam Prensiği'nden üst düzey resmî ziyaretçileri oldu, buralardan nakdî yardımlar aldı.

Seyyid Ahmed Han ve Muhammed Abdüh'un modernist yaklaşımlarına sempati duyan Quilliam, İslâm'ın her kültüre uyum sağlayabilecek mükemmel ve ılımlı din olduğunu göstermeye çalışıyor, pazar vaazlarına katılan gayri müslimleri İslâm'a ısındırmak için org kullanıp ilâhiler okuyordu. Ancak camiyi sandalyelerle doldurması, kilise ilâhilerinden uyarlanmış pasajları org eşliğinde okuması, çok eşliliği savunması ve çok eşli bir yaşantı sürdürmesi, kadınların modern kıyafetler kullanmasına ve kadın-erkek karışık vaziyette ibadet etmelerine müsamaha göstermesi gibi sebeplerle bazı müslüman topluluklarca bid'atçı ve şaibeli bir kişi olarak görüldü. Öte yandan onun faaliyetleri yerli halkın ve

İngiliz basınının da tepkisini çekti, camiye ve müslümanlara yönelik şiddet içerikli gösteriler düzenlendi.

Quilliam, panislâmizm fikrini benimsiyor ve müslümanların halife sıfatını taşıyan Osmanlı sultanına biat etmesiyle İslâm birliğinin gerçekleşeceğine inanıyordu. Kendisi, kraliyete sadık bir Britanyalı ve halifeye bağlı samimi bir müslüman olduğunu beyan etmekle birlikte İngiltere'nin Sudan'a yönelik planladığı askerî harekâta karşı bir fetva yayımladı. I. Balkan Savaşı'nda ve Ermeni meselesinde Başbakan Gladstone'un nezinde Osmanlılar'ı savundu. İslâm bayrağı altında bulunmayan müslümanlara hilâfet makamının lehinde yasal protesto haklarını kullanmalarını tavsiye eden açıklamalar yaptı. Kilisenin misyonerlik faaliyetlerini kınaması, hükümetin emperyalist politikalarını eleştirmesi ve Osmanlı sarayı ile münasebetleri sebebiyle basın tarafından vatan hainliğiyle suçlandı. Müdahil olduğu bir boşanma davasında usulsüzlük yaptığı yolundaki iddialar üzerine tepkiler daha da artınca 1908'de faaliyetlerine son verip oğlu Robert'le birlikte İstanbul'a gitti. Böylece aralarında bilim adamı, denizci, tüccar ve sanatçıların da bulunduğu 600 civarında mühtediden oluşan cemiyet dağıldı; cemaat mensuplarının bir kısmı Lord Headley'in başkanlığını yaptığı Woking'deki Woking Muslim Mission adlı İslâmî yapılmaya katıldı. II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesinin ardından 1910'da İngiltere'ye dönerek faal durumdaki İslâmî yapılara dahil oldu, vefat eden mühtedi arkadaşı Henry de Leon'un adını kullanıp yaşantısını sürdürdü. I. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'ye seyahatlerde bulundu. Hakkında, II. Abdülhamid'i tahttan indirmeleri yüzünden Meşrutiyet yönetimine kin beslediği ve taraf değiştirip İngiltere için ajanlık yaptığı şeklinde söylentiler yayıldı. Hannah Johnstone, Mary Lyon ve Edith Miriam Spray ile yaptığı evliliklerinden dokuz çocuk sahibi olan Quilliam 1932'de Londra'da vefat etti ve Brookwood Mezarlığı'na defnedildi.

Eserleri. Quilliam'ın bir kısmı makale ve konferanslarından oluşan belli başlı eserleri şunlardır: **1.** *The Faith of Islam* (Liverpool 1889, 1890, 1892). İslâm aleyhtarlarına reddiye mahiyetinde kaleme alınan eser Mahmud Esad Seydişehrî tarafından *Din-i İslâm* adıyla Türkçeye (bk. bibl.), *İ'tikâdü'l-İslâm* (Kahire 1891) ve *el-Akîdetü'l-İslâmiyye* (Kahire 1315) adlarıyla Arapça'ya, ayrıca diğer bazı dillere tercüme edilmiştir. Hak dinin İslâm

Abdullah Quilliam'ın çıkardığı *The Islamic World* adlı aylık gazetenin ilk sayfası

olduğunu, teslim inancının anlaşılmağına karşılık tevhidin en mâkul inanç sistemi olarak görüldüğünü, İslâm'da ruhbanlık bulunmadığı gibi çok eşliliğin de yasaklanmadığını savunmak amacıyla kaleme alınan eserde İslâm'ın temel esasları ve ülü'l-azm peygamberlerin hayatı anlatılmış, birçok Batılı ilim ve fikir adamının kitaplarından ve Kur'an-ı Kerim'den ıktibaslar yapılmıştır. **2.** *The Religion of the Sword* (Liverpool 1891). Ali Rızâ Seyfi'nin yaptığı kısmî tercümesi *Sebîlür-reşâd*'da yayımlanmıştır (VIII | 1328), sy. 189, 198, 201-203; IX | 1328), sy. 209-211, 213, 217). Eserde Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm tarihlerinden bahsedilerek üç dinin bir karşılaştırılması yapılmaktadır. **3.** *Ulemâ-i İslâmiyye'ye Bir Sual ve Abdullâh Guvilyam Efendi'nin Cevabı*. Batılı bir düşünürün İslâm dini hakkındaki fennî ve akfî delillere dair sorusuna cevap olarak yazılmış, *Ahşenü'l-ecvibe 'an sü'âli ehadî 'ulemâ'i Ürûbe* (trc. Ma'rûf er-Rusâfî, Bağdat 1330) ve *el-Cevâbü'l-kâfi* (trc. Zühdî el-Hammâs, Dimaşk 1332; Amman 1991) adlarıyla Arapça'ya, Ahmet Hamdi Akseki tarafından Arapça'dan yurtdaki adla Türkçeye (İstanbul 1332)

çevrilmiştir. Diğer eserleri şunlardır: *Fanatic and Fanatism* (Liverpool 1887, 1890, 1898), *The Troubles in the Balkans: The Turkish Side of the Question* (Liverpool 1904), *Footprints of the Past: A series of Lectures Demonstrating How the Discoveries of Geologists and Archaeologists are Conformable with the Islamic Faith* (Liverpool 1907), *Studies in Islam: A Collection of Essays* (müellifin çeşitli konulardaki altı makalesini içerir; Liverpool 1895, 1905), *The First Book of the Iliad* (Homeros'la ilgili bir monografidir; London 1919), *Polly* (1892), *The Wages of Sin* (1894), *Moses, Christ and Mohammed* (1897), *Many Antiquities* (1898).

BİBLİYOGRAFYA :

Abdullah Quilliam, *Din-i İslâm ve İslâmiyet'in Başlıca Kavâid-i Esâsiyye-i İtikâdiyyesi Hakkında Ma'lûmât-ı Mücmele* (trc. Mahmud Esad Seydişehrî), İzmir 1311, s. 34; a.mlf., *Ülemâ-yı İslâmiyyeye Bir Sual ve Abdullah Guvilyam Efendi'nin Cevabı* (trc. Ahmet Hamdi Akseki), İstanbul 1332, s. 6; J. J. Pool, *Studies in Mohammedanism: Historical and Doctrinal, with a Chapter on Islam in England*, Westminster 1892, s. 396-397, 402; Serkis, *Mu'cem*, II, 1580, 1670; P. Clark, *Marmaduke Pickthall: British Muslim*, London 1986, s. 39; Ali Köse, *Neden İslâm'ı Seçiyorlar*, İstanbul 1997, s. 25; J. Guifford, "Quilliam, William Henry", *Oxford Dictionary of National Biography: In Association with the British Academy from the Earliest Times to the Year 2000* (ed. H. C. G. Matthew – B. Harrison), Oxford 2004, XLV, 682; Humayun Ansari, "Process of Institutionalisation of Islam in England and Wales, 1830s-1930s", *Muslims in Europe: From the Margin to the Centre* (ed. Jamal Malik), Münster 2004, s. 35, 38; a.mlf., *The Infidel Within: Muslims in Britain since 1800*, London 2004, s. 84, 123; a.mlf., "Making Transnational Connections: Muslim Networks in Early Twentieth-Century Britain", *Islam in Inter-War Europe* (ed. N. Clayer – E. Germain), New York 2008, s. 54; D. Robinson-Dunn, *The Harem, Slavery and British Imperial Culture: Anglo-Muslim Relations in the Late Nineteenth Century*, Manchester 2006, s. 164-165; Kadir Mısıroğlu, *Bir Mazlum Padişah: Sultan 2. Abdülhamid*, İstanbul 2007, s. 190; Muhammet Recai Çiftçi, *Mühtedi Abdullah Henry Quilliam'ın Din-i İslâm Adlı Eserinin ve Makalelerinin Kelâmî Açından Değerlendirilmesi* (yüksek lisans tezi, 2009), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; R. Geaves, *Islam in Victorian Britain: The Life and Times of Abdullah Quilliam*, Leicestershire 2010, s. 4, 52, 57, 69, 71, 76, 100, 146, 155, 204, 217, 224, 242, 247, 268-269; A. Le Chatelier, "Les musulmans en Angleterre et dans les possessions anglaises d'Europe", *RMM*, III (1907), s. 133; *The Crescent*, XXXI/799, 13 Mayıs 1908, s. 306; Ahmet Uçar, "Sultan Abdülhamid'den Nijerya'ya Nişan...", *Tarih ve Düşünce*, sy. 64, İstanbul 2006, s. 29; Safvet Senih, "İngiltere Şeyhülislamı Abdullah Quilliam", *Sızıntı*, sy. 339, İstanbul 2007, s. 145.

MUHAMMET RECAİ ÇİFTÇİ

ABDULLAH SİRÂCEDDİN

(عبد الله سراج الدين)

Ebü'n-Necib Abdullâh Sirâcuddîn
b. Muhammed Necib Sirâciddîn
el-Hüseynî el-Halebî
(1924-2002)

Halepli âlim.

Halep'te doğdu. Babası Muhammed Halep'in önde gelen âlimlerindendi. Annesi Hatice Hanım, Halep'in ilmiyle tanınan Mektebî ailesinden Vahîd el-Mektebî'nin kızıdır. Soyu Hz. Hüseyin'e dayandırıldığından Hüseyinî nisbesiyle anılır. Sultâniyye Camii Medresesi'ne dört yıl devam ederek hıfzını tamamladı; fıkıh, nahiv, matematik dersleri aldı, bazı eski Arap şiirlerini ve hitabeleri ezberledi. Ardından Hüsreviyye Medresesi'ne kaydoldu (1936). Başta babası olmak üzere Osman el-Misrî, Abdülvehhâb el-Misrî, Muhammed İbrâhim es-Selkîni, Muhammed Râgıb et-Tabbâh, İsâ el-Beyânûnî, Mustafa ez-Zerkâ gibi âlimlerden ders okudu.

Abdullah Sirâceddin, Halep Evkaf Dairesi'nde Ebü'd-Dereceyn Camii müderrisliği için açılan imtihanı kazanarak tefrîs hayatına başladı. Burada fıkıh ve nahiv okuttu. Daha sonra Ma'hedü'l-ulûmî's-şer'iyye müderrisliğine getirilince tefsir, hadis; es-Sâneviyyetü's-şer'iyye'de tevhid, hadis ve fıkıh dersleri verdi. 1946'da babası, yaşlılığı sebebiyle kendi ders halkalarını ona devretti. Aynı yıl babasıyla birlikte hac vazifesini ifa etti. Bir süre Süleyman Camii'nde imamlik yaptı. Bankûsâ, Emevî ve Hamevî camilerinde öğrencilere ve halka açık dersler verdi. 1958'de kapatılan Ma'hedü'l-ulûmî's-şer'iyye'nin tekrar açılmasını sağladı. Medresetü't-ta'limî's-şer'î ile bu medresenin ihtiyaçlarını karşılamak ve ilmi faaliyetleri desteklemek amacıyla Cem'iyyetü't-ta'limî's-şer'î müesseselerini kurdu. Bu cemiyete bağlı birer hâfızlık ve kıraat kursu açtı. 1980'deki Hama olaylarından sonra Medine'ye gitti, burada kendini ibadete ve eser telifine verdi. 1983'te tekrar Halep'e döndü; et-Ta'limü's-şer'î Medresesi ile Emevî ve Bankûsâ camilerinde derslerine yeniden başladı. 1989 sonlarına doğru sağlık sorunları yüzünden derslerini bıraktı ve et-Ta'limü's-şer'î Medresesi ile cemiyetinin sorumluluğunu oğlu Muhammed Necib'e devretti. 4 Mart 2002 tarihinde vefat etti, vasiyeti gereği Şa'bâniye Camii haziresine defnedildi.

Başta yeğeni ve damadı Nüreddin İtr ile Muhammed Avvâme olmak üzere

Abdullah
Sirâceddin

Mahmûd Mîre, Züheyr Nâsır, Abdullah Necib Sâlim gibi şahsiyetlerin kendisinden faydalandığı Abdullah Sirâceddin âlimlerle görüşmek üzere Mekke, Medine, Dimaşk, Humus, Hama, Bağdat ve Kudüs gibi şehirlere seyahatler yapmıştır. Fıkıh, usûl-i fıkıh ve tasavvuf yanında özellikle akaid, tefsir ve hadisle ilgilenmiş, başta *Kütüb-i Sitte*'dekiler olmak üzere birçok hadis ezberlemiştir. Nüreddin İtr onu hadis hâfızı diye niteler (*Şafaḥât*, s. 30). İtikâdda Selefiyye'ye (*Ḥavle tercemeti'l-merḥûm*, s. 21-28; Nüreddin İtr, s. 166), amelde ise Hanefî mezhebine bağlıydı. Dinî ilimler yanında şiir ve tasavvufla da ilgilenmiş, uzunca bir münâcât kaleme almıştır (*Ed'iyetü's-şabâh*, s. 71-76). Babası yoluyla gelen Ahmediyye (İdrîsiyye) tarikatı yanında Rifâiyye, Kâdiriyye, Halvetiyye, Bedeviyye'den de icâzet almıştır. Rifâî erkânına göre icra edilen bir zikir meclisi vardı.

Eserleri. Kur'an ve Tefsir. *Hedyü'l-Kur'âni'l-Kerîm ilâ ma'rifeti'l-avâlim ve't-tefekkrü fi'l-ekvân* (Dimaşk 1411/1991), *Ḥavle tefsîri sûreti'l-Ḥucurât* (Dimaşk 1413/1992), *Ḥavle tefsîri sûreti Kâf* (Halep 1414/1993), *Hedyü'l-Kur'âni'l-Kerîm ile'l-ḥucceci ve'l-burhân* (Dimaşk 1415/1994), *Ḥavle tefsîri sûreti'l-İhlâş ve'l-Mu'avvizeteyn ba'dehâ* (Dimaşk 1416/1996), *Ḥavle tefsîri sûreti'l-Kevşer* (Dimaşk 1417/1996), *Tilâvetü'l-Kur'âni'l-mecîd: Fezâ'ilühâ, âdâbühâ, ḥaşâ'îşühâ* (Dimaşk 1418/1997), *Ḥavle tefsîri sûreti'l-Mülk* (Dimaşk 1418/1997), *Ḥavle tefsîri sûreti'l-İnsân* (Dimaşk 1420/2000), *Ḥavle tefsîri sûreti'l-Fâtîḥa Ümmi'l-Kur'âni'l-Kerîm* (Dimaşk 1420/2000), *Ḥavle tefsîri sûreti'l-'Alak* (*İḳra' bi'smi rabbike llezî ḥalaḳ (ve tusemmâ sûretü'l-'Alak)*) (Dimaşk 1421/2001).

Hadis. 1. Seyyidünâ Muhammed Resûlullâh (s.a.s.): Şemâ'ilühü'l-ḥamîde ve ḥiṣâlühü'l-mecîde (Halep 1394/1974; Dimaşk 1399; Halep, ts. [Dârü'l-Felâḥ]). Bu